Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

29.11.2023 VN/34446/2022

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO

Valiokunnan lausuntopyyntö eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksesta vuodelta 2022; K 11/2023 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä lausuntoa eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksesta vuodelta 2022. Ministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Vuosikertomuksen mukaan iso osa eduskunnan oikeusasiamiehen saamista Työvoima ja työttömyysturva-asiaryhmän kanteluista koski TE-toimistojen käsittelyaikoja, huolellisuutta asioiden käsittelemisessä sekä neuvontaa ja tiedusteluihin vastaamista.

Vuosikertomuksessa todetaan lisäksi tarkentavasti, että ”*työttömyysetuusasiat on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Työvoimapoliittisen lausunnon antamiseen on säädetty nimenomainen määräaika. AOA antoi kaksi TE-toimistoa ja seitsemän työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevaa kuntaa koskevaa ratkaisua, joissa AOA totesi työttömyysetuusasian käsittelyn pitkittyneen, koska työttömyysetuusasian käsittely ei ollut ollut asianmukaista ja riittävän huolellista.*”

Vuosikertomuksessa ei tarkemmin eritellä, miksi apulaisoikeusasiamies on katsonut, ettei työttömyysturva-asian käsittely ole ollut asianmukaista. Työ- ja elinkeinoministeriön tietoon on kuitenkin tullut vuonna 2023, eli tarkastuskertomuksessa tarkoitettua vuotta myöhemmin, että TE-toimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien työttömyysturva-asioita hoitavan henkilöstön työttömyysturva-osaamisessa on ollut merkittäviä puutteita. Osasyitä tilanteeseen ovat olleet ainakin henkilöstön suuri vaihtuvuus sekä perehdyttämiseen ja muuhun kouluttamiseen käytettävissä olevien resurssien niukkuus. Toisaalta organisaatiokohtaiset erot ovat olleet ilmeisesti suuria.

Henkilöstön riittävä perehdyttäminen työttömyysturva-asioissa kuuluu työnantajan eli kunkin TE-toimiston ja kunnan tehtäviin. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskuksen) tehtäviin kuuluu puolestaan tukea perehdyttämistä. Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle kuuluu lakimuutoksiin liittyvän koulutuksen järjestäminen.

Työvoimapalveluiden vuoden 2025 alussa tapahtuvan kuntasiirron sujuvuus muun ohella työttömyysturva-asioiden osalta on pitemmän aikavälin asia, johon liittyviä toimia valmistellaan erikseen. On kuitenkin selvää,

että henkilöstön riittävän työttömyysturvaosaamisen merkitys korostuu siirron yhteydessä. Tämän lisäksi työttömyysturvaosaamiseen liittyy välittömiä toimia vaativia haasteita. Erityisenä asiaryhmänä on tullut esiin tilanteita, joissa muista TE-toimistoista tai kunnista on siirretty työnhakijoiden työttömyysturva-asioita ratkaistavaksi Uudenmaan TE-toimiston valtakunnallisesti toimivalle työttömyysturvan vastuualueelle, vaikka tähän ei olisi ollut tarvetta. Siirtämisestä aiheutuu asian käsittelemiselle viiveitä, joiden lyhentämiseksi on tehty 1.12.2023 voimaan tuleva lakimuutos (HE 11/2023 vp – TyVM 1/2023 vp – EV 11/2023 vp) ja asetusmuutoksia.

Edellä mainituilla lainsäädäntömuutoksilla ei ole voitu poistaa juurisyitä työttömyysturvaosaamisen puutteille. Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan haasteiden ratkaisemiseksi on keskeistä parantaa TE-toimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien henkilöstön työttömyysturvaosaamista. Tässä tarkoituksessa ministeriö on lähettänyt TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille syyskuussa 2023 kirjeen, jossa on edellytetty TE-toimistoilta tiettyjen KEHA-keskuksen valmistelemien työttömyysturvakoulutusten suorittamista. Asiaa on käsitelty myös TE-toimistojen ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevien kuntien työllisyyspalveluiden johdon kanssa.

Koulutuksia on tarkoitus suorittaa siten, että vähintään 1/3 työttömyysturva-asioita hoitavasta TE-toimistojen ja TE-hallinnon asiakaspalvelukeskuksen asiakaspalveluhenkilöstöstä on suorittanut työttömyysturvan peruskoulutuksen 30.11.2023 mennessä, vähintään 2/3 29.2.2024 mennessä, ja koko työttömyysturva-asioita hoitava asiakaspalveluhenkilöstö 31.5.2024 mennessä.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on edellyttänyt, että TE-toimistojen ja TE-hallinnon asiakaspalvelukeskuksen koko työttömyysturva-asioita hoitavan asiakaspalveluhenkilöstön tulee suorittaa työttömyysturvan syventävä koulutus vuoden 2024 loppuun mennessä.

Koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole vastaavaa toimivaltaa kuntien osalta, ministeriö on suositellut, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa toimittaisiin samoin ja suoritettaisiin tarjolla olevat koulutukset. Muille kunnille tarjotaan koulutusta osana kuntasiirtoon valmistavia toimia.

Koulutuskokonaisuus on otettu TE-hallinnossa (ml. työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana olevat kunnat) hyvin vastaan. Kun työttömyysturvan peruskoulutuksen suoritti elokuussa 2023 alle 200 henkilöä, syyskuussa sen suoritti noin 600 henkilöä, ja lokakuussa jo lähes 2 800 henkilöä. Yhteensä koulutuksen oli lokakuun loppuun mennessä suorittanut noin 5 500 henkilöä.

Työ- ja elinkeinoministeriö odottaa, että osaamistason nousu tulee viiveellä näkymään kokonaisvaltaisesti työttömyysturva-asioiden käsittelemisessä, sekä esimerkiksi virheiden ja viivästysten vähentymisenä, että neuvonnan paranemisena.

Laati: hallitusneuvos Timo Meling